

**AYTUÇ
ALTINDAL**

ÇAĞLARIN SORUMLULUĞU

Daha Önce Yayımlanmamış Makaleler

DESTEK YAYINLARI: 977

ARAŐTIRMA: 231

AYTUNÇ ALTINDAL / ÇAĞLARIN SORUMLULUĞU

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumalıoğlu

Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun

Yayın Koordinatörü: Özlem Esmegül

Editör: Özlem Küskü

Son Okuma: Aslı Bahşı

Kapak Tasarım: İlknur Muştı

Sayfa Düzeni: Cansu Poroy

Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak - Mesud Topal

Destek Yayınları: Temmuz 2018

3. Baskı: Nisan 2020

4. Baskı: Haziran 2021

Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-605-311-453-6

© Destek Yayınları

Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul

Tel. (0) 212 252 22 42

Faks: (0) 212 252 22 43

www.destekdukkam.com

info@destekyayinlari.com

facebook.com/DestekYayinevi

twitter.com/destekyayinlari

instagram.com/destekyayinlari

www.destekmedyagrubu.com

Destek Dukkan

Deniz Ofset – Çetin Koçak

Sertifika No. 48625

Maltepe Mahallesi

Hastane Yolu Sokak No. 1/6

Zeytinburnu / İstanbul

**AYTUNÇ
ALTINDAL**

**ÇAĞLARIN
SORUMLULUĞU**

Daha Önce Yayımlanmamış Makaleler

İÇİNDEKİLER

PARACELSUS'UN HAYATI	9
<i>Paracelsus'un Görüşleri</i>	20
ORTAÇAĞDA REALİZM VE NOMİNALİZM	
TARTIŞMALARI VE WILLIAM OF OCKHAM	31
<i>Ockham'ın Hayatı</i>	41
<i>Ockham'ın Görüşleri</i>	44
TÜRKİYE EKONOMİ POLİTİĞİNDE	
İSLAMİYET'İN YERİ VE ROLÜ	55
<i>Sunuş</i>	55
SECULARISM'DEN LAICISME'E	64
TERMİNOLOJİYE SAHİP ÇIKILMALIDIR	75
KEMALİZM VE ANTİ-EMPERYALİZM	82
TÜRKİYE'DE KAPİTALİZMİN	
TOPLUMSALLAŞMASI VE KATILMA	94
İNKILAP VE DEVRİM'DEN	
NE ANLAŞILMALIDIR?	103
TÜRKİYE'DE "DEMOKRATİK SOL"	
HİPOKRASİSİNİN İFLASI	113

MİLLİ BİLİM YOKTUR, OLAMAZ...	116
SİYASAL KÜLTÜR: (I) NE ANLIYORLAR?	124
<i>Giriş</i>	124
<i>Ne Anlıyorlar?</i>	126
<i>Siyasal Yönelimin Boyutları</i>	129
SİYASAL KÜLTÜR (II): YÖNTEM ÜZERİNE	137
SİYASAL KÜLTÜR (III): NE ANLIYORUZ?	145
<i>Emek ve Kültür</i>	147
<i>İşbölümü ve Kültür</i>	149
<i>Siyasal-Kültür</i>	152
SİYASAL-KÜLTÜR (IV): SONUÇLAR	155
<i>a. Niçin Kültür Politikası Değil?</i>	155
<i>b. Kültür ve Sanat</i>	157
<i>Sonuç</i>	160

Çağların Sorumluluğudur Bu

Unutulmasın

Her oğul

Hesap soracaktır

Babasından

Er

Geç

Sürdükçe insanın insana kulluğu...

PARACELSUS'UN HAYATI

*“Altezius non sit qui suus esse potest.”
Kendine malik olan, başkasına ait olmaz.”*

– Philippus “Aureolus”
Theophrastus Bombast von Hohenheim (Paracelsus)

16. yüzyıl Batı Avrupada yeni tarihsel, toplumsal, siyasal ve iktisadi oluşumların ortaya çıktığı dönemdir. Özellikle de Katolik Kilisesi'ne karşı kararlı hatta radikal sayılabilecek eleştiriler ve başkaldırıları bu yüzyılda ağırlıklarını duyurmuşlardır. Yüzyıllarca Avrupa'yı kasıp kavuran, kendi görüşlerini, bırakın eleştirmeyi, akıllarından geçirdiklerinden şüphelendiklerini bile canlı canlı yaktıran Katolik Kilisesi ilk kez bu yüzyılda örgütlü kitle direnişleriyle karşılaşmıştır. Nitekim Luther'in öncülüğünde kanları canları pahasına direnenler sonuçta “Protestanlar” olarak Katolik Kilisesi'nden ve onun egemenlik ve baskısından bağımsızlaştılar ve kendi dinsel örgütlenmelerini gerçekleştirdiler.

Tek kelimeyle, “korkunç” kıyım, vahşet ve işkence uygulayan Katolik Kilisesi, tabiidir ki, tek “Bilim” (daha doğrusu, İlim) tanıyordu, o da, kendinden başka herkese, istisnasız herkese yasak olan “Teoloji”ydi. Kim ki, Kilise'nin kendinden menkul “İlmi” (!) buyruklarına şu ya da bu şekilde ters düşen bir işle uğraşır ya da fikir beyan eder, soluğu celladın önünde alırdı.

*Paracelsus'un Augustin Hirschvogel tarafından
1538'de yapılan portresi*

Şimdi masal gibi geliyor değil mi?

Bütün bu baskı ve zulme rağmen, yine de Kilise'nin mutlak denetimi dışında, ondan bağımsızca ve tabiidir ki, müthiş bir gizlilikle varlığını sürdüren bir "İlim" daha vardı. Kilise'nin hiç çözemediği, dolayısıyla da anlayamadığı bir "Terminoloji"yle konuşup, yazışıp, anlaşılan, kendine göre "Buluş"lar yapan bir ilim: Simya.

Günümüzün burjuva aydınına şu öğretilmiştir, o da tekrarlar durur: "Önce Simya vardı ama bu abuk sabuk bir şeydi; davul tozuyla minare gölgesini karıştırıp 'Altın' yapmaya uğraşır. Sonra 'Kimya' geldi ve insanlığı bu tür hurafelerden kurtardı." Ve eklemeyi de sever Burjuva aydını: "Aman Simya ile Kimya'yı birbirlerine karıştırmayın." İnanır mısınız, haklıdır. "Aman karıştırılmasın!"

16. yüzyıl, “İlm-i Simya”nın, Batı Avrupada yetişen belki de son ve en önemli temsilcisini tanıttı dünyaya: Paracelsus.

İlginçtir, başta adı olmak üzere, milliyeti dahil hayatının hemen her safhası hakkında sayısız tartışma yapılan Paracelsus’un, nerede, ne zaman doğduğu ve öldüğü hiç tartışmasız bilinmekte ve kabullenilmektedir. Buna göre Paracelsus, 1493 yılında İsviçre’nin Züriç kenti yakınlarındaki Maria-Einsiedeln köyünün¹ “Şeytan Köprüsü” denen mevkiinde² 17 Aralık tarihinde dünyaya gelmiştir.³ Babası William Bombast, kökeni itibariyle, Stuttgart/Würtemberg’e bağlı Plinnin-gen köyü civarındaki Hohenheim şatosunun sahibi olan soylu bir Alman ailesindedir.⁴ William Bombast, Maria-Einsiedeln köyünde hekim olarak tanınmış⁵ ve 1492’de o çevredeki hastanenin kadın görevlisi (matron) Els Ochsner ile evlenmiştir.⁶ Çiftin tek çocuğu olmuştur.⁷

Baba tarafından Alman olmasının yanı sıra, o yıllarda doğduğu Einsiedeln köyü de Alman İmparatorluğu’nun sınırları dahilindeydi.⁸ Bu nedenledir ki, Paracelsus, gerek sağlığında gerekse ölümünden sonra hem Alman, hem İsviçreli, hem de Suabiyeli (Swabi)⁹ sayılmıştır. Nedir ki, günümüzde Alman ve Suabiyeli olduğu tezleri zayıflamıştır ve uluslararası kaynaklarda İsviçreli olarak tescil edilmektedir.¹⁰ Kanımızca da, İsviçreli olarak kabulü uygundur, çünkü hayatı ve eserleri incelendiğinde kendini Almanlardan çok İsviçrelilere yakın hissettiği belli

1. Hartmann, London, 1887, s. 2.

2. Jacobi, Züriç, 1942, s. XL.

3. Stillman, 1920, s. 11.

4. Hartmann, s. 3.

5. Hartmann, s. 3.

6. Jacobi, s. XL.

7. Hartmann, Stillman, Jacobi.

8. Stillman, s. 11

9. Brockhaus, s. 735.

10. *Americana*, s. 274.

olmaktadır. İsviçrelilerin Alman İmparatorluğu'na karşı giriştikleri bağımsızlık mücadelesini kesin destekleyişi ve onların saflarında yer alışı bu kabulün açık belgesidir.

Adı üzerinde de tartışmalar var dedik. Buna da kısaca değinelim. Elimizdeki kaynakların hemen hiçbirinde Paracelsus'un tam adının ne olduğu anlaşılamamaktadır. Hayatı ve görüşleri üzerine yayımlanmış kaynaklardan seçtiğimiz şu beş kitapta da adı değişik yazılmıştır. *Philippus Aureolus Theophrastus*;¹¹ *Theophrastus von Hohenheim* veya *Theophrastus Bombastus von Hohenheim*;¹² *Theophrastus Paracelsus*;¹³ *Theophrastus Baumbast von Hohenheim*;¹⁴ *Theophrastus Bombastus von Hohenheim*.¹⁵ Buraya aktarmadığımız diğer birçok kaynakta da adının yazılışının (ortografi) daha değişik ya da yukarıdakilerden biriyle uyumlu olduğunu da ekleyelim. Bu karışıklık, kanımızca, Paracelsus'un yukarıda belirttiğimiz üzere hangi ulustan olduğunun tartışmalı olmasından doğmuştur. Buna karşılık, sıralamada ortaya çıkan tartışmalar bu adların nasıl bir seçimle ve kimin tarafından konuldukları sorusuna dayanınca kesilmektedir. Yazarların büyük kısmı ona Theophrastus adını babasının koyduğunu ve resmi kayıtlara da (Kilise'ye) bu adla tescil ettirdiğini onaylamaktadırlar. Buna göre, babası bu adı, ünlü Aristo'nun en sadık izleyicilerinden biri olan ve/fakat fazla tanınmayan bir düşünürün, Lesbos Adası'ndaki (Ünlü sevici kadın şair Sappho'nun adası. -A. A.) Eresuslu Tyrtamus Theophrastus'un anısına hürmeten koymuştur.¹⁶ "Aureolus" ise, yine babası tarafından konulmuş ve/fakat Kilise defterlerine –o dönemde Kilise nüfus kayıtlarını tutardı– kay-

11. Hartmann.

12. Stillman.

13. Ildefonds Betschart.

14. Abbe Constant (Eliphaz Levi).

15. Gerhard Wehr.

16. Jacobi, s. XLII.

dedilmemiş bir “nickname/lakap”tır.¹⁷Bombast mı, Baumbast mı? Bu da önemlidir. Çünkü Bombast, günlük dilde, “kendi bildiklerini en ateşli, hatta abartılmış sözlerle savunma” anlamına gelir ki daha ileride de görüleceği üzere, Paracelsus, “Bombast(ic)” söylevleriyle ünlenmiştir. Nedir ki, onun bu özelliği düşmanlarınca, hem de sayısı belli olmayan muarız ve düşmanlarınca alay konusu yapılmıştır. Özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısında yazılan kitaplarda da belki de kendisine duyulan saygıdan dolayı Bombast, Baumbast yapılmıştır. Burada küçük bir saptama yapabiliriz. Ortaçağ Avrupası’nda, Katolik Kilisesi’nin kendi egemenliğini sürdürebilmek amacıyla yürüttüğü faaliyetler arasında, İslam “Sofi”lerini alaya aldirmek ve onların (“sofiye”nin) “boş sözlerin ateşli savunucuları olduklarını” yaymak gibi propagandalar da vardı. İlginç olan, “Bombast” sözcüğünün Grekçeden geliyor olmasıdır. Grekçeye ise İrandan gelmiştir ve bir tür kumaş olan “Sof” anlamındadır. İslam’da, Sofiyye işte bu sözcükten, “Sof”tan türemedir ve aynı anlamdadır. Paracelsus, kendisi acaba hangi anlamda kullanıyordu? Bu, sanırsız “Bombastic”tir ve semantiği itibariyle de “sofiyye” ile bağlantılıdır. “Aureolus” ise, Batılı yazarlarca üzerinde hemen hiç durulmamış, dikkat çekmemiş bir addır. Latince olan bu birleşik ad, eğer açılırsa “Anre” (us) ve “oluş” sözcükleri elde edilir ki, bunlar da “Altın” ve “sebze/yeşil bitki” anlamlarına gelir. Burada da ilgi çekici bir seçim söz konusudur. Şöyle ki, baba William Bombast, bir Lokman Hekim’dir. Çeşitli otlardan elde ettiği ilaç ve iksirlerle dertlere derman olma çabasıdadır. Paracelsus’a ilk otlarını (Herb anlamında) ve taşlarını veren odur.¹⁸ Bunlarla ilaç yapmasını öğreten de odur. Ne var ki, 15. yüzyıldan çok önceden beri, özellikle de İslamiyet’le birlikte, bitkilerden şifa aranışı –ve bulunuşu–

17. Ditto.

18. Jacobi, s. XLII.

Doğu'da çok yaygındır. Doğu'ya nereden geldiği ayrı bir tartışmadır ama İran'da kendisine "Sebzevari" mahlası verilmiş en az bir esoterist bilinmektedir. (Tam adı, Gülşir Sebzevari) "Sebz", Farsça, "Yeşil" demektir. Burada ters bir bağlantı yapılırsa, "Yeşil-Altın" gibi bir birleşik ad elde edilir ki, bu sözcük özellikle de Batı Avrupa'daki Simya ilmindeki kilit kavramlardan biridir. Paracelsus'ta ve diğer ünlü Simyacılar'da bu yakıştırmaya sıkça rastlanmaktadır.

Buraya kadar geldikten sonra, dilerseviz, biraz da "Paracelsus" sözcüğü üzerinde duralım. Bizce en önemlisi budur. Zira bu adı kendi seçmiştir. Hemen belirtelim ki, eldeki kaynakların hiçbirinde hangi yıl seçtiğine rastlamadık. O sıralarda özellikle de hekimlik sanatıyla uğraşanlar kendilerine eski Grek veya Latin adlarını alıyorlar ve bu adlarla ünleniyorlardı. Örneğin Paracelsus'un çağdaşlarından Agricola (Bauer'den) Eco lampadius (Hausschein'den) dönüştürülmüşlerdi. Bu nedenle olacak, Theophratus da kendisine bir ad seçmiştir. Ama öyle bir ad ki, ne tam Grekçe, ne Latince, ne İtalyanca, ne Almandır. "Paracelsus" bir diğer birleşik addır. "Para" ve "Celsus" olarak ayrılabilir. "Para" hem Latince, hem İtalyancada, hem Türkçede, hem de Brezilya diyalektinde yer alan bir sözcüktür. Türkçede bildiğimiz "Para" dışında bir anlamı yoktur. Ama kanımızca, Paracelsus'un "Para"sı özgün olarak Sanskritçedeki "Para" kavrayışına yakındır. Sanskritçede "Para", "Diğer", "Öte/Öbür Taraf" anlamını taşır ve "Nirvana"ya, "Aydınlanma"ya ulaşılması bağlamında söylenen son dua da yer alır.¹⁹ Bu analogiyi durup dururken yapmıyoruz. Gezip görmedik ülke bırakmayan Paracelsus, İsviçre'ye dönmezden önce, Hartmann'a göre tam sekiz yıl Doğu'da Tatar Hanları'nın

19. "Gate, gate, paragate, para-sangate, bodhi, swaha." Türkçesi, serbest çeviriyle şöyle verilebilir. "Öteye/Ötedeki 'Diğer'le birleşim(e) -içine- gitti." Para için bkz. Zen Dictionary, Ernest Wood, Penguin, s. 64, 1977.

yanında yaşamıştı ve yine aynı kaynağa göre, kendi düşünsel sistemiyle Budizm dahil –ki, yazılarında Sanskritçe birçok sözcük vardır– Doğu Adeptizm’i (ilm-i Havass) arasında tam bir uyum vardır.²⁰ “Celsus” ise, öncekinden de ilginç bir addir. Tarihte adları ünlenmiş iki “Celsus” vardır, bunlar da Romalıdır. Bunlardan birincisi, İS ikinci yüzyılda yaşamıştır ve Eflatun felsefesinin en ateşli savunucusu olarak Hıristiyanlığa karşı çıkmış ve İsa’yla ilgili olarak anlatılan Gospeller’in hiçbirine inanılmaması gerektiğini savunmuştur.²¹ Diğeri ise, Hipokrat’ın hekimlik anlayışını ve ilaç sistemini Roma’ya getiren bir yazardır. Kendisine Romalı Hipokrat adı verilmiştir. İlaçlarla ilgili olarak yazdığı *De Medicina* adlı sekiz ciltlik kitabı ilk kez Floransa’da 1478’de basılmıştır.²²

Hipokrat’a, Galen’e ve İbni Sina’ya şiddetle karşı çıkan²³ Paracelsus’un, hekimlik öğrenimi amacıyla İtalya’yı ziyareti sırasında, çok ünlü olan bu kitabı okumuş ve eleştirmiş olması doğaldır. Bu karşı çıkışını, “Celsus’tan Öte” anlamındaki “Paracelsus” sözcüğüyle dile getirmek istemiş olabilir. Ayrıca Katolik olduğu halde, Katolikliği eleştirmiş ve Luther’i desteklemiştir. Hiçbir zaman Protestan olmamış ama tam bir Katolik de sayılmamıştır. Bu durumda “Diğer” Celsus’a da bir atıf yapmış olabilir. Bütün bunlar renkli fanteziler olarak görünebilir. Bu kaçınılmazdır. Çünkü “Paracelsus” gerçekten de gelmiş geçmiş en ilginç ve renkli simalardan biridir. Kendi deyişle: “Ben değişik biriyim, ama bu sizi şaşırtmasın. (...) Okuyun kitaplarımı ve benim fikirlerimi başkalarının fikirleriyle karşılaştırın; işte o zaman kendi yargınızla kendinizi yönetmiş olursunuz.”²⁴

20. Hartmann, s. 4.

21. *Americana*, s. 176.

22. A.g.y., s. 177.

23. Tüm kaynaklar. Hatta bunların kitaplarını ateşe atmak cüretinde bulunduğundan, kovuşturmadan kurtulmak için kaçmıştır.

24. Credo 1/12, s. 403.

“Paracelsus” neden bu adı aldığını hiçbir zaman açıklamamış. Ondan önce ya da sonra Batı Avrupada hiç kimse de bu adı kullanmamış. Biz de, kendini değişik kabul eden biri hakkında bu kadarcık bir çağrışım yapmış olalım.

Paracelsus, ilk eğitimini babasından aldıktan sonra, kendi anlattığına göre –ve adlarını verdiği– Arşövek düzeyindeki en az on din adamından ders görmüştür. Bunlardan Trithemius (Sponheim) Neo-Platoncu filozof ve Kabbalist olarak tanınmaktaydı. İlk gençlik yaşlarında yanında eğitim gördüğü soylu Sigmund Fügler ise oldukça ünlü bir Simya ustasıydı.²⁵ Paracelsus’a Adeptizm’i (İlm-i Havass) Occultism’i (Ulum-u Garibe), Astroloji’yi (İlm-i Nücum ve Felekiyat) öğreten ve onu bu özel “Öğreti”yi edinmeye layık gören Johann Trithemius olmuştur denebilir. Kendisi Abbot’tu (Manastır Başrahibi).²⁶ Daha sonra Paracelsus’un uzun geziler yaptığı biliniyor. Almanya, İtalya, Fransa, Hollanda, Danimarka, İsveç ve Rusya’ya gidiyor. Ama en ilginç Hindistan’a ve oradan da İstanbul’a gelmesidir. Burada bir müdahale yapabiliriz. Paracelsus, kendi de söylemiştir İstanbul’a geldiğini ama yakın zamanlarda, örneğin 1950’lerde Batı Avrupada yazılan kitaplarda onun gezilerinde İstanbul’a geldiğinden ya hiç söz edilmemekte ya da sadece belirtilip geçilmektedir. Oysa 19. yüzyılda Paracelsus’un en önemli savunucularından biri olan Dr. Hartmann’ın açıkladığına göre 1521’de kendisi İstanbul’a gelmiştir. Yine Hartmann’a göre 1513-1521 yılları arasında Tatar Hanları’nın esiri olarak yaşamıştır.²⁷ Paracelsus’un Doğu ülkelerinde geçirdiği bu sekiz yılda Doğu’dan pek çok bilgi edindiği ve bunları Avrupa’ya aktardığı kuşku götürmez. Çünkü Avrupa’ya döndüğünde Paracelsus’un bildiklerini Batı hemen hiç bilmiyordu, onlar

25. Stillman, s. 13.

26. Hartmann, s. 4.

27. A.g.y., s. 5.

için yepyeni ve duyulmadık bilgilerdi bunlar. Zaten Paracelsus da “Doğulu Bilgeler”den (daha doğrusu, Ricalullah) söz ediyordu yazılarında. Biz İstanbul’da başından neler geçmiş, Hartmann’a dayanarak, bunu aktaralım. Paracelsus, Tatar Hanı’nın oğluyla İstanbul’a gelir. Yıl, Van Helmot’un belirttiğine göre 1521’dir. (Tartari Historia) Ve burada da, Filozof Taşı’nı edinir. Bu, kendisine –Rorschach, 1598 tarihli bir kayda göre– Solomon Trismosinus adlı biri tarafından verilmiştir.²⁸ Buradan sonra Yugoslavya üzerinden İtalya’ya gider ve burada Hassa alayında hekim olarak hizmet verir.²⁹ 1522’de Venedik Savaşları’na katılır, daha sonra Hollanda ve Danimarka’da cerrah (surgeon) olarak çalışır.³⁰ Ayrıca Paris, Oxford, Kolonya, Viyana, Padua, Bologna üniversitelerinde de bulunur. Otuz iki yaşındayken Almanya’ya döner.³¹ 1525 yılında Basel Üniversitesi’ne (İsviçre’de), Şehir Meclisi kararıyla Profesör olarak atanır. Ama kısa bir süre sonra alışılmadık anlatım ve uygulamalarıyla hem dikkatleri hem de şimşekleri üstüne çeker. Buna rağmen Basel şehri başhekimliği de ona verilir. Bu görevdeki faaliyetleri de bu kez eczacı ve ilaççılığı kızdırır.³² Neden mi? Gayet basit. Kendi yaptığı ilaçlar hem daha yararlı hem de çoğu kez bedava dağıttığı için de, ucuzdur.³³ Sonunda olan olur. Çevresinde kendini destekleyen kimse kalmaz. Daha önce sözünü ettiğimiz Galen, Hipokrat ve İbni Sina’nın kitaplarını yakışı da burada olmuştur. Ölümle tehditler başlar. 1528 yılının Temmuz’unda gizlice şehirden kaçar.³⁴

28. Ditto.

29. Ditto.

30. Jacobi, XLIV.

31. Hartmann, s. 6.

32. A.g.y.

33. A.g.y., s. 6.

34. Hartmann, s. 7.

Bundan sonrası ise yeniden yoksulluk ve oradan oraya sürülme, sığınma günleridir. Üç beş parça eşyasıyla dolaşır durur. 1530'da Nürnberg'li hekimler tarafından "Şarlatan" ilan edilir.³⁵ (Not: Bu yakıştırma öyle tutmuş ki, *Americana*'da da Paracelsus için şarlatan diye yazıyor.)

Daha sonraki yılları da sıkıntı içinde geçti. Bu arada Macaristan'a da gitti. Bir ara kötü talihi döner gibi oldu. Bavyera'dan Prens Palatine'den bir çağrı alarak Salzburg'a yerleşti. Prens, gizli sanatlara meraklı bir insandı. Nedir ki, Paracelsus'a rahata kavuşmak da yaramadı. 24 Eylül 1541'de, kısa bir hastalıktan sonra öldü.³⁶ Hartmann'ın belirttiğine göre eceliyle değil düşmanları tarafından başına vurularak öldürüldüğü şeklinde söylentiler vardır. S. Th. von Soemmering adlı bir doktor tarafından kafatası üzerinde yapılan bir inceleme sonucunda da, doktor, ense tarafındaki kemiklerin bir darbeyle kırılmış olabileceği kanısında olduğunu beyan etmiştir.³⁷

Mezar taşına gayet ilginç bir aforizma kazıtılmıştır. "Vitam cum morte mutavit." (Ölümlle hayatı takas etti.)³⁸ Mezarı Salzburg'daki St. Sebastian Kilisesi'nin yoksullar için ayrılmış olan bölümündedir.

Paracelsus'un görüşlerine geçmeden önce kısaca birkaç önemli hususa daha değinelim. Bunlardan biri özel hayatıyla ilgilidir. Diğer kaynaklarda rastlanmamasına rağmen, Hartmann, Paracelsus'un küçük yaşlarında ya bir kaza sonucunda ya da sarhoş bir askerin marifetiyle hadım olduğunun/edildiğinin sanıldığını belirtmiştir. Dolayısıyla da kösedir ve kafa yapısı da erkeksi değil kadınsıdır.³⁹ Hadım edildiği gerçek midir

35. A.g.y., s. 7.

36. A.g.y., s. 8.

37. Ditto.

38. Jacobi, IIXI.

39. Hartmann, s. 3.